

Kriminologisk undersøkelsesoversikt

Norge 1961

Overlege JENS CHRISTIAN ARBO, Bodø.

a) *Ila-undersøkelsen*

En kriminologisk- og sosial-psykiatrisk undersøkelse av samtlige (293) førstegangsinnsatte i Ila Sikringsanstalt i tiden 1/1-1951—31/12-1957. Opplysningene om de innsatte bygger vesentlig på tidl. rettspsykiatriske erklæringer, sykejournaler, sosialjournaler, rulleblad, mottagelsesrapporter (personundersøkelse i anstalten) og utskrift av strafferegister. Recidiv bedømmes på grunnlag av ajourførte strafferegisteropplysninger.

Etter en kodingsliste på ca. 1300 nummer kodes de innsamlede opplysninger på hullkort etter Karlo Hansens system, for videre statistisk bearbeidelse.

Undersøkelsen har måttet hvile en tid p. g. a. tidsnød, men beregnes fortsatt.

b) *Planlegging av:*

Registreringskort for koding av kriminologiske, sosialpsykiatriske, medisinske, psykologiske, sosiologiske m.v. bakgrunnsdata vedrørende lovovertridere som innsettes i norske fengselsinstitusjoner

Der søkes utarbeidet spesielle registreringskort for koding av en lang rekke bakgrunnsdata vedrørende kriminelle i fengselsinstitusjoner. Kodingen tar sikte på senere maskinell hullkortbearbeiding.

Den videre planlegging forutsetter et bredt anlagt „team-work“.

KÅRE BØDAL, Arbeidsskolen for unge lovbytere, Tønsberg.

a) *De 100 første elever på Berg Arbeidsskole*

Undersøkelsen foreligger nå i manuskript. Den vil bli offentliggjort i skriftserien fra Institutt for kriminologi og strafferett.

b) *100 unge som ikke kom på Berg Arbeidsskole*

En vil samle og bearbeide data over 100 av de ca. 110 lovbytere som arbeidsskolen fikk forespørsel om, men som av forskjellige grunner likevel ikke ble dømt til arbeidsskole. Data hentes fra strafferegister, vernelagsundersøkelser, rapporter fra tilsynsførere, psykiatriske erklæringer etc. slik at en kan få et bilde av lovbyternes sosiale bakgrunn, evner, personlighet og utvikling. En kan på denne måten få sammenliknet behandlingsresultatene for de 100 lovbytere som ble dømt til arbeidsskole med virkningen av de reaksjonsformer som denne kriminelle „kontrollgruppe“ ble gjenstand for.

NILS CHRISTIE, Institutt for kriminologi og strafferett, Oslo.

a) *Analyse av et sosialt kontrollorgan: Edruelighetsnemndene*

Jeg forsøker å gi en bred beskrivelse av edruelighetsnemndenes forhistorie, arbeidsoppgaver, og rekruttering av medlemmer og klienter — og jeg prøver så å sammenligne alt dette med de intensjoner som skapte loven og med de rettslige reaksjoner nemndene var ment å erstatte. Et foreløpig arbeidsutkast ble offentliggjort i stensilen „Alkoholbruk og sosial kontroll“. Senere er det sendt spørreskjemaer til samtlige av landets edruelighetsnemnder. Den endelige rapport ventes ferdig i løpet av året.

b) *Lovovertrедeres oppfatning av reaksjonssystemet*

Hvorledes oppfatter lovovertrедere de rettslige reaksjoner de blir utsatt for i Norge. Hvordan oppfattes de forskjellige personell-grupper av lovovertrедeren — og hvorledes oppfattes reaksjonene. Blir barnevernsfunksjonæren oppfattet som en sosialarbeider eller som en kamuflert politimann? Blir påtaleunndlatelsen oppfattet som en negativ sanksjon — eller som en offentlig tilgivelse?

Jeg har selv foreløpig arbeidet med analysen av en del kriminalpolitiske særforholdsreglers forutsetninger og konsekvenser. Etter hvert håper jeg å komme fram til en slags sociologisk helhetsbeskrivelse av det norske reaksjonssystemet — en beskrivelse som trolig vil gjøre det lettere å tolke lovovertrедernes reaksjoner på reaksjonene. Ragnar Hauge, som er assistent på prosjektet, har forberedt et forsøk på arbeidet med å sette seg inn i Verne-lagets metoder og problemer. I samarbeid med Stanton Wheeler og Thomas Mathiesen samler vi for øyeblikket inn en del data om fangers synspunkter på noen reaksjoner. Prosjektet vil vare i flere år.

c) *Oslo-ungdommens alkoholvaner*

I samarbeid med de andre nordiske land er det utført en intervjuundersøkelse om Oslo-ungdommens alkoholvaner. I Norge er arbeidet utført ved Institutt for kriminologi og strafferett — i hovedsak av cand. jur. Ragnar Hauge. Ferdig publikasjon ventes i løpet av året.

d) *Den faktiske kriminalitet — registrert og ikke-registrert — blant unge nordmenn*

Prosjektet har tre hovedformål.

1. Å finne fram til egnede *metoder* ved måling av faktisk kriminalitet.
2. Å gi en oversikt over den faktiske kriminalitet blant en års-klasse unge nordmenn.
3. Å gi et utgangspunkt for sammenlignende undersøkelser. Vi

ønsker å få et eksakt grunnlag for sammenligninger mellom de nordiske land, og vi ønsker å få grunnlag for sammenligning av utviklingen innen Norge — og helst også utenfor — *over tid*. Vi oppfatter undersøkelsen som en mulig del av den fellesnordiske undersøkelsen av ungdomskriminalitetens utvikling.

For å få belyst metodeproblemene er det konstruert et spørreskjema som er prøvet ut på militære rekrutter under forskjellige ytre betingelser. Skjemaet vil også bli anvendt ved intervjuing i hjemmene og tilsendt pr. post. De forskjellige svarfrekvenser og svartyper vil bli sammenlignet med resultatene fra det vi mener er en ideell undersøkessituasjon. Vi har fått adgang til å administrere skjemaet på de militære sesjoner i Oslo, Bergen og i et land-distrikt. I alt får vi i løpet av våren og sommeren inn nesten 5000 besvarelser, og regner med å kunne danne oss et effektivt bilde av noe av den faktiske kriminalitet blant dagens 18—19 åringer.

Undersøkelsen drives i samarbeid med professor Johs. Andenæs og mag. art. Sigurd Skirbekk. En oversikt over de første resultater vil være ferdig i 1962.

ODD STEFFEN DALGARD og ARNE FOSSUM, Gaustad sykehus, Oslo.

Etterundersøkelse av lovovertredere

Etterundersøkelse av en heterogen gruppe kriminelle, bestående av 35 presumptivt „normale“ og 61 presumptivt „patologiske“ lovovertredere. Gruppen ble første gang beskrevet omkring 1939, og observasjonstiden er nå 22 år. De presumptivt „normale“ ble første gang undersøkt av professor Ørnulv Ødegård, og beskrevet etter sosialpsykiatriske retningslinjer i boken „Unge tilbakefallsforbrytere“, Oslo, 1941. De presumptivt „patologiske“ var alle underkastet rettspsykiatrisk observasjon, og vår undersøkelse bygger her på de rettspsykiatriske erklæringer. Hele materialet ble etterundersøkt i 1952 av dr. Welhaven. Han snakket personlig med de fleste av probandene, og samlet dessuten opplysninger gjennom komparenter, strafferegister, trygdekasser, etc.. Vi vil nå foreta en liknende etterundersøkelse, og tar sikte på å oppsøke og snakke med hver enkelt, ved siden av å innhente opplysninger fra annet hold. På grunn av materialets størrelse faller det naturlig å legge hovedvekten på den kliniske bedømmelse av hver enkelt proband og hans utvikling, men vi vil selvfølgelig også prøve å komme fram til visse generelle slutninger.

ELG ELGESEM, politifullmektig, Oslo.

a) *Politiets rolle i det moderne samfunn*

Undersøkelsen tar sikte på å gi en bred beskrivelse av politiets rolle i det moderne samfunn. Hva venter samfunnet av politimannen — hva venter politiet av seg selv? Fallers disse forventninger sammen? Og videre: Er det harmoni i rollen, eller er det indre motsetninger i politimannens rolle? Er det skjedd endringer i rollen — i så fall i hvilken retning?

Prosjektet vil antagelig bli satt i gang i 1962.

b) *Tvangsarbeideres tilbakefall*

Undersøkelsen foretas etter oppdrag av Straffelovrådet.

RAGNAR HAUGE, Institutt for kriminologi og strafferett, Oslo.

a) *Pressens omtale av straffesaker*

Undersøkelsen er lagt opp som en analyse av de norske straffesaker som ble omtalt i fire av Oslos aviser i løpet av februar 1961. Sakene er inndelt etter antall lovovertredselskategorier, spalteplass og hvorvidt de ble begått i eller utenfor Oslo. Det lokale stoff er videre inndelt etter hvorvidt omtalen fant sted under etterforskningen eller behandlingen for domstol. Dette stoffet er satt i forhold til de saker som pressen hadde mulighet for å omtale — dvs. de forbrytelser som i det samme tidsrom kom til Oslo-politiets kjennskap og de straffesaker som ble behandlet av domstoler med sete i Oslo.

b) *„Den alminnelige rettsbevissthet“*

Undersøkelsen tar sikte på å belyse noe av almenhetens oppfatninger på det kriminologiske og kriminalpolitiske område. Noen av de spørsmål jeg vil prøve å få svar på er følgende: Eksisterer det visse stereotype oppfatninger av de forskjellige forbrytelser? Fallers disse stereotypier i tilfelle sammen med de groveste handlinger som rammes av straffebudet? Er det noen sammenheng mellom en persons generelle oppfatning om straffeutmålingen og oppfatningen i et konkret rettstilfelle? Har almenheten noe realistisk bilde av straffeutmålingen ved domstolene?

THOMAS MATHIESEN, Forskningsstipendiat, Institutt for samfunnsforskning, Oslo.

Observasjoner på Ila.

Thomas Mathiesen, forskningsstipendiat NAVF, arbeider for tiden med intervjuer og observasjon i Ila SIKringsanstalt for sitt prosjekt „Terapeutiske og juridiske reaksjoner på kriminalitet“.

Etter en innledende observasjonsfase ble det foretatt intervjuer med et representativt utvalg innsatte. Deretter er utvalg av personellet blitt intervjuet. Intervjuingen, som har vært av ufor-

mell karakter, har gått parallelt med stadig deltakelse i stabsmøter, funksjonærmøter, sammenkomster med innsatte, o. l. Innsamlingen av det empiriske materialet vil også innbefatte en spørreskjemaundersøkelse, planlagt i samarbeid med dosent Nils Christie og Assist. Professor Stanton Wheeler.

Siktepunktet for undersøkelsen er bl.a. analyse av behandlingssinnslagetts konsekvenser i fangesamfunnet og i fengselssamfunnet som helhet.

IDAR MÖGLESTUE, Konsulent, Statistisk Sentralbyrå, Oslo.

Kriminalitet og sosial bakgrunn. En analyse av overlege Johan Scharffenbergs materiale for fanger innsatt i Botsfengselet i 1920—1939.

Undersøkelsen (se NTFK 1958 s. 59) foreligger i manuskript, som skal trykkes i Statistisk Sentralbyrås skriftserie "Samfunnsøkonomiske studier".

WILLEY OLSSON, Overlege, Oslo.

a) *Undersøkelser av organiske hjerneskader, medfødte og erhvervede, som bidragende årsaker til asosial adferd hos unge mennesker.*

Undersøkelsene omfatter såvel piker som gutter i alderen 13—21 år. Foreløbig er de begrenset til materialet fra våre to Verne-skoler og gir seg ikke ut for å være annet enn det — et begrenset utvalg av asosial ungdom. Men i materialet er de bemerkelsesverdige nok. For pikenes vedkommende som er den delen av materialet som er best undersøkt viser det seg at ca. $\frac{1}{3}$ har EEG forandringer som markerer skader. $\frac{1}{4}$ av materialet har tegn på såkalte Temporallapsfoci, og gir uttrykk for en bestemt form av epileptiske lidelser som ikke tar seg uttrykk i kramper og bevissthetstap, men en rekke andre symptomer hvor aggressive utbrudd, hallusinasjoner, innsnevret bevissthet og drømmetilstander, muligens også en overaktivitet på seksuallivets område, er de mest fremtredende. Amerikanske undersøkelser har vist at det bare er promiller av normalbefolkningen som har tegn på slike lidelser. I vårt materiale altså en fjerdedel. Undersøkelsen tar sikte på å vise hvorledes disse hjerneskadene på bakgrunn av bestemte miljøskader i barnets omgivelser bidrar til å forme visse mønstre av adferd som tilsynelatende ikke manifesteres på samme måte dersom miljøfaktorene er anderledes — er „gode“. (Materiale fra egen privatpraksis, barn fra stabile hjemforhold hvor hjerneskadene har gitt annet fremtoningspreg til symptombildet).

b) *Er det andre utvalgsfaktorer som plaserer barn og ungdom i våre Verne- og Spesialskoler nu enn før?*

Jeg undersøker bakgrunnen for de ungdommene som er plasert i våre Verneskoler i perioden 1950—1960 og sammenlikner med dem som ble plasert der i tiårsperioden 1930—1940. Materialet kommer til å omfatte ca. 1500 ungdommer av begge kjønn fra hele vårt land.

HELGE RÖSTAD, Fengselsstyret, Oslo.

Sikringsundersøkelsen.

Undersøkelsen tar sikte på å gi en beskrivelse av sikringsinstituttets tilblivelse, nåværende utforming og dets praktiske anvendelse. Undersøkelsen gir en beskrivelse av sikringsklientelet for året 1950, med opplysninger om lovbrüterens kriminelle forhistorie, om den kriminalitet som ligger til grunn for sikringsdommen, samt en redegjørelse for lovbrüterens sosiale utvikling og hans psykiske utrustning. Undersøkelsen omfatter også en redegjørelse for hvilke sikringsiltak som de sikringsdømte fra 1950 har vært undergitt og opplysninger om deres residiv. — Det er også tatt med kontrollerende opplysninger om de sikringsdømte for året 1957.